

25.02.1995, Cumartesi
Sayı: 22213-Mükerrer

Milletlerarası Andlaşma

Karar Sayısı : 95/6525

26/1/1995 tarihli ve 4067 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunan ekli "Dünya Ticaret Örgütü Kuruluş Anlaşması"nın, 31/12/1994 tarihinden geçerli olmak üzere onaylanması; Dışişleri Bakanlığı'nın 31/1/1995 tarihli ve EİUE-I/348 sayılı yazısı üzerine, 31/5/1963 tarihli ve 244 sayılı Kanununun 3 üncü maddesine göre, Bakanlar Kurulu'nca 3/2/1995 tarihinde kararlaştırılmıştır.

Süleyman DEMİREL
CUMHURBAŞKANI

Prof. Dr. Tansu ÇİLLER
Başbakan

Ö. ALPAGO
Bağ. Yrd. ve Dışişleri Bakanı V.

M. GÜLCEGÜN
Devlet Bakanı

N. KURT
Devlet Bakanı

S. SÜMER
Devlet Bakanı

M. MOĞULTAY
Adalet Bakanı

N. AYAZ
Millî Eğitim Bakanı

M. KÖSTEPEN
Ulaştırma Bakanı

M. DÖNEN
Sanayi ve Ticaret Bakanı

Ş. ULUSOY
Turizm Bakanı

N. CEVHERİ
Devlet Bakanı

B. S. DAÇE
Devlet Bakanı

A. KÖYLÜOĞLU
Devlet Bakanı

A. GÖKDEMİR
Devlet Bakanı

M. GÖLHAN
Millî Savunma Bakanı

H. ÇULHAOĞLU
Bayındırlık ve İskan Bakanı

R. ŞAHİN
Tarım ve Köylüleri Bakanı

V. ATASOY
Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı

H. EKİNCİ
Orman Bakanı

Y. AKTUNA
Devlet Bakanı

Ö. ALPAGO
Devlet Bakanı

A. A. DOĞAN
Devlet Bakanı

Ş. ERDEM
Devlet Bakanı

N. MENTEŞE
İçişleri Bakanı

A. Ş. EREK
Devlet Bakanı

A. E. KIRATLIOĞLU
Devlet Bakanı

A. ATAÇ
Devlet Bakanı

B. ALAGÖZ
Devlet Bakanı

İ. ATTİLA
Maliye Bakanı

D. BARAN
Sağlık Bakanı

N. MATKAP
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı

T. SAVAŞ
Kültür Bakanı

R. AKÇALI
Çevre Bakanı

DÜNYA TİCARET ÖRGÜTÜ KURULUŞ ANLAŞMASI

İşbu Anlaşmanın Tarafları:

Ticaret ve ekonomik girişim alanındaki ilişkilerinin, hayat standardını yükseltmek, tam istihdamı ve istikrarlı bir şekilde artan reel gelir ve gerçek talep hacmini sağlamak, mal ve hizmet üretim ve ticaretini geliştirmek, aynı zamanda da dünya kaynaklarının sürdürülebilir kalkınma hedefine en uygun bir şekilde kullanımına imkan vermek ve gerek çevreyi korumak, gerek farklı ekonomik düzeydeki ülkelerin ihtiyaç ve endişelerine cevap verecek şekilde mevcut kaynaklarını geliştirmek amaçlarına hizmet etmesi gerektiğini göz önünde tutarak,

Ayrıca, gelişme yolundaki ülkelerin ve bunların arasında yer alan en az gelişmiş olanların artan dünya ticaretinde ekonomik kalkınma ihtiyaçları ile orantılı bir pay elde etmelerini sağlamak amacıyla gayret harcanmasına ihtiyaç olduğunu göz önünde tutarak,

Karşılıklı menfaat esasına dayalı ve gümrük tarifelerinde ve ticaretin karşılaştığı diğer engellerde önemli indirimler sağlayan ve uluslararası ticaret ilişkilerinde ayrımcı muameleyi ortadan kaldıran anlaşmalar akdetmek yoluyla bu amaçlara ulaşılmasına katkıda bulunmayı arzu ederek,

Dolayısıyla, Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması'nı, geçmişte ticaret serbestleştirilmesinde elde edilen neticeleri ve Uruguay Round Çok Taraflı Ticaret Müzakerelerinin sonuçlarını içeren bütünleştirilmiş, uygulanabilir ve kalıcı bir çok taraflı ticaret sistemi geliştirmeyi kararlaştırarak,

Çok taraflı ticaret sisteminin ana ilkelerini korumaya ve bu sistemin temelindeki hedeflere yaklaşmaya azmederek,

Aşağıdaki hususlar üzerinde mutabık kalmışlardır:

Madde I Örgütün Kuruluşu

Dünya Ticaret Örgütü (bundan sonra DTÖ olarak geçer) işbu anlaşma ile kurulmuştur.

Madde II DTÖ'nün Kapsamı

1. DTÖ, Anlaşmanın eklerinde yer alan anlaşmalarda ve bunlara bağlı hukuki metinlerle ilgili hususlarda üye ülkeler arasında ticari ilişkilerin idamesi için ortak kurumsal yapıyı oluşturur.
2. Ek 1, 2 ve 3'de yer alan anlaşmalar ve bunlara bağlı olan hukuki metinler (bundan sonra "Çok Taraflı Ticaret Anlaşmaları" olarak geçerler) işbu Anlaşmanın mütemmim cüzünü teşkil ederler ve tüm üyeleri bağlarlar.
3. Ek 4'de yer alan anlaşmalar ve bunlara bağlı olan hukuki metinler (bundan sonra "Çoklu Ticaret Anlaşmaları"^(*) olarak geçerler) de taraf olan üyeler için bu Anlaşmanın bir parçasını teşkil ederler ve bu üyeleri bağlarlar. Çoklu Ticaret Anlaşmaları onları kabul etmemiş bulunan üyeler için yükümlülük veya hak yaratmazlar.
4. Ek 1A'da yer alan 1994 tarihli Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması (bundan sonra "GATT 1994" olarak geçer) Birleşmiş Milletler Ticaret ve İstihdam Konferansının Hazırlık Komitesinin İkinci Dönem toplantısında kabul edilen Nihai Senete eklenip müteakiben değiştirilen, düzeltilen veya eklemeler yapılan 30 Ekim 1947 tarihli Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşmasından (bundan sonra "GATT 1947" olarak geçer) hukuken farklıdır.

Madde III **DTÖ'nün İşlevleri**

1. DTÖ işbu Anlaşmanın ve Çok Taraflı Ticaret Anlaşmalarının uygulanmasını, yönetimini ve işlemini kolaylaştıracak ve amaçlarına ulaşılmasına katkıda bulunacak; ayrıca Çoklu Ticaret Anlaşmalarının uygulanması, yönetimi ve işlemesi için çerçeveyi sağlayacaktır.
2. DTÖ, işbu Anlaşmaya ek anlaşmalarda ele alınan konularla ilgili çok taraflı ticaret ilişkilerinde üyeler arasında müzakere için bir forum teşkil edecektir. DTÖ ayrıca, Bakanlar Konferansında alınacak kararlara göre, üyeler arasında çok taraflı ticaret ilişkilerinde ek bir müzakere forumu ve bu müzakerelerin sonucunun tatbiki için bir çerçeve de oluşturacaktır.
3. DTÖ, işbu Anlaşmanın Ek 2'sinde yer alan Anlaşmazlıkların Çözülmesi Konusundaki Kural ve Yöntemleri Tespit Eden Mutabakat Metnini (bundan sonra "Anlaşmazlıkların Halline İlişkin Mutabakat" veya "DSU" olarak geçer) de yönetecektir.
4. DTÖ, işbu Anlaşmanın Ek 3'ünde yer alan Ticaret Politikalarını Gözden Geçirme Mekanizmasını (bundan sonra "TPRM" olarak geçer) da yönetecektir.
5. DTÖ, Küresel ekonomi politikasının oluşturulmasında daha fazla tutarlılık sağlamak amacıyla, gerekli olduğu hallerde Uluslararası Para Fonu ve Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası ile ona bağlı kurumlarla işbirliği yapacaktır.

Madde IV **DTÖ'nün Yapısı**

1. En az iki yılda bir toplanan ve tüm üye ülkelerin temsilcilerinden oluşan bir Bakanlar Konferansı olacaktır. Bakanlar Konferansı DTÖ'nün işlevlerini yerine getirecek ve bu amaçla gerekli tedbirleri alacaktır. Bakanlar Konferansı, bir üyenin talebi üzerine ve işbu Anlaşma ile ilgili Çok Taraflı Ticaret Anlaşmasının karar alma konusundaki özel hükümlerine uygun olarak, Anlaşma kapsamına giren konulardan herhangi birinde karar almaya yetkili olacaktır.
2. Tüm üyelerin temsilcilerinden oluşan ve gerekli oldukça toplanan bir Genel Konsey olacaktır. Bakanlar Konferansının toplantıları arasındaki dönemde, işlevleri Genel Konsey tarafından ifa edilecektir. Genel Konsey işbu Anlaşma ile kendisine verilen işlevleri de yerine getirecektir. Genel Konsey kendi tüzüğünü oluşturacak ve paragraf 7'de öngörülen Komitelerin tüzüklerini onaylayacaktır.
3. Genel Konsey, Anlaşmazlıkların Halline İlişkin Mutabakat'ta öngörülen Anlaşmazlıkların Halli Organı'nın sorumluluklarını ifa etmek için gerektiğinde toplanacaktır. Anlaşmazlıkların Halli Organı'nın kendi başkanı olabilir ve bu sorumlulukların yerine getirilmesi için gerekli usul kurallarını oluşturur.
4. Genel Konsey TPRM'de öngörülen Ticaret Politikalarını Gözden Geçirme Organı'nın sorumluluklarını yerine getirmek için gerektiğinde toplanacaktır. Ticaret Politikalarını Gözden Geçirme Organı'nın kendi başkanı olabilir ve bu sorumlulukların yerine getirilmesi için gerekli usul kurallarını oluşturur.
5. Genel Konseyin genel idaresi altında faaliyette bulunan bir Mal Ticareti Konseyi, bir Hizmetler Ticareti Konseyi, bir de Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Hakları Konseyi (bundan sonra "TRIPS Konseyi" olarak geçer) olacaktır. Mal Ticareti Konseyi, Ek 1A'da yer alan Çok Taraflı Ticaret Anlaşmalarının uygulanmasını denetleyecektir. Hizmetler Ticareti Konseyi, Hizmetler Ticareti Genel Anlaşması'nın (bundan sonra

"GATS" olarak geçer) uygulanmasını denetleyecektir. TRIPS Konseyi, Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Hakları Anlaşması'nın (bundan sonra "TRIPS Anlaşması" olarak geçer) uygulanmasını denetleyecektir. Bu Konseyler, ilgili anlaşmaların ve Genel Konseyin kendilerine verdiği görevleri yerine getireceklerdir. Genel Konseyin onayı kaydıyla kendi usul kurallarını oluşturacaklardır. Bu Konseyler tüm üyelere açıktır. Bu Konseyler, işlevlerinin gerektirdiği kadar toplanacaklardır.

6. Mal Ticareti Konseyi, Hizmet Ticareti Konseyi ve TRIPS Konseyi gerektiği kadar yardımcı organ oluşturacaklardır. Bu organlar ilgili Konseylerinin onayı kaydıyla kendi usul kurallarını oluşturacaklardır.

7. Bakanlar Konferansı bir Ticaret ve Kalkınma Komitesi, bir Ödemeler Dengesi Kısıtlamaları Komitesi ve bir Bütçe, Mali ve İdari İşler Komitesi oluşturacaktır. Bu Komiteler, işbu Anlaşma ve Çok Taraflı Ticaret Anlaşmaları uyarınca ve ayrıca Genel Konsey tarafından kendilerine verilen görevleri yerine getireceklerdir. Bakanlar Konferansı gerekli gördüğü görevler için ek Komiteler oluşturur. Görevlerinin bir parçası olarak Ticaret ve Kalkınma Komitesi, Çok Taraflı Ticaret Anlaşmalarında yer alan en az gelişmiş üye ülkeler lehine olan hükümleri gözden geçirecek ve Genel Konseye gerekli tedbirlerin alınması amacıyla rapor verecektir. Bu Komiteler tüm üyelerin temsilcilerine açıktır.

8. Çoklu Ticaret Anlaşmalarında öngörülen organlar bu anlaşmalarla kendilerine verilen görevleri yerine getirecek ve DTÖ'nün kurumsal çerçevesi altında faaliyette bulunacaklardır. Bu organlar faaliyetleri hakkında Genel Konseye muntazaman bilgi vereceklerdir.

Madde V

Diğer Örgütlerle İlişkiler

1. Genel Konsey, DTÖ'nünkilerle ilişkili sorumlulukları olan hükümetlerarası örgütlerle etkin işbirliği için uygun düzenlemeleri yapabilecektir.
2. Genel Konsey, DTÖ'nünkilerle ilişkili konularla ilgilenen hükümet dışı örgütlerle işişare ve işbirliği için gerekli düzenlemeleri yapabilecektir.

Madde VI

Sekretarya

1. DTÖ'nün, bir Genel Müdür tarafından yönetilen Sekretaryası olacaktır.
2. Bakanlar Konferansı, Genel Müdürü atayacak ve Genel Müdürün yetki, görev, hizmet şartları ile süresini tespit eden yönetmeliği kabul edecektir.
3. Genel Müdürün ve Sekretaryanın sorumlulukları tamamen uluslararası niteliktedir. Genel Müdür ve Sekretarya mensupları, görevlerinin ifasında herhangi bir hükümetten ve DTÖ dışında kalan herhangi bir makamdan talimat istemeyecek veya almayacaktır. DTÖ üyeleri Genel Müdürün ve Sekretaryanın sorumluluklarının uluslararası hüviyetine saygılı olacaklar ve görevlerinin ifasında onları etkilemeye çalışmayacaklardır.

Madde VII

Bütçe ve Katkı Payları

1. Genel Müdür, Bütçe, Mali ve İdari İşler Komitesi'ne DTÖ'nün yıllık bütçe tahminlerini ve mali durum raporunu sunacaktır. Bütçe, Mali ve İdari İşler Komitesi, Genel Müdürün sunduğu yıllık bütçe tahminlerini ve mali durum raporunu inceleyecek ve bunlarla ilgili olarak Genel Konseye tavsiyelerde bulunacaktır. Yıllık bütçe tasarısı Genel Konseyin onayına sunulacaktır.

2. Bütçe, Mali ve İdari İşler Komitesi, aşağıdaki hususları kapsayan mali yönetmelik teklif edecektir:

- (a) DTÖ harcamalarını üyeler arasında paylaşım katkı payları çizelgesi ve
- (b) ödemelerinde geciken üyelerle ilgili olarak alınacak tedbirler.

Mali yönetmelikler imkanlar nispetinde, GATT 1947'nin kural ve uygulamalarına dayandırılacaktır.

3. Genel Konsey, mali yönetmeliği ve yıllık bütçe tasarısını DTÖ üyelerinin en az yarısını kapsayacak şekilde 2/3 çoğunlukla kabul edecektir.

4. Her üye, DTÖ harcamalarındaki payını Genel Konseyin kabul edeceği mali yönetmeliğe uygun bir şekilde kısa zamanda ödeyecektir.

Madde VIII *DTÖ'nün Statüsü*

1. DTÖ'nün tüzel kişiliği olacaktır, her bir üye, kendisine görevlerini ifa edebilmesini teminen gerekli hukuki kabiliyeti taşıyacaktır.

2. DTÖ'nün görevlerini ifa edebilmesi için gerekli imtiyaz ve dokunulmazlıklar her bir üye tarafından kendisine tanınacaktır.

3. DTÖ'nün görevlileri ve üyelerin temsilcilerine de, aynı şekilde her bir üye tarafından DTÖ ile ilgili görevlerini bağımsız şekilde ifa etmeleri için gerekli imtiyaz ve dokunulmazlıklar tanınacaktır.

4. Bir üye tarafından DTÖ'ye, görevlilerine ve üyelerinin temsilcilerine tanınan imtiyaz ve dokunulmazlıklar, BM Genel Kurulu tarafından 21 Kasım 1947'de onaylanan İhtisas Kuruluşlarının İmtiyaz ve Dokunulmazlıkları Anlaşması'nda öngörülen imtiyaz ve dokunulmazlıklara benzer hüviyette olacaktır.

5. DTÖ bir merkez anlaşması yapabilecektir.

Madde IX *Karar Alma*

1. DTÖ GATT 1947'de takip edilen konsensüsle karar alma yöntemini sürdürecektir.¹ Ayrıca belirtilen durumlar hariç, konsensüsle karar alınmadığında, ilgili konu hakkında oylamaya başvurulacaktır. Bakanlar Konferansı ile Genel Konseyin toplantılarında, DTÖ'nün her bir üyesinin bir oyu olacaktır. Avrupa Toplulukları'nın oy hakkını kullandıkları durumlarda, oy sayıları, DTÖ'ye üye Topluluk üyesi ülke² sayısına eşit olacaktır. Bakanlar Konferansı ile Genel Konseyin kararları, işbu Anlaşmada veya ilgili

¹ Toplantıda hazır bulunan herhangi bir üye, alınacak karar resmen itiraz etmezse, ilgili organın kendisine sunulan bir konuda konsensüsle karar aldığı sonucuna varılacaktır.

² Her hal ve karda, Avrupa Toplulukları ile üye ülkelerin oy sayısı, Topluluklara üye devlet sayısını aşmayacaktır.

Çok Taraflı Ticaret Anlaşması'nda aksine bir hüküm olmadığı takdirde, verilen oyların çoğunluğu ile alınacaktır.³

2. Bakanlar Konferansı ile Genel Konsey işbu Anlaşma ile Çok Taraflı Ticaret Anlaşmalarının yorumlarını onaylamakta tek yetkili merci olacaklardır. Bu yetkilerini, Ek 1'de yer alan bir Çok Taraflı Ticaret Anlaşması'nın yorumu hallerinde, sözkonusu Anlaşmanın tatbikini denetleyen Konseyin tavsiyesi üzerine kullanacaklardır. Bir yorumun kabul kararı üyelerin $\frac{3}{4}$ çoğunluğu ile alınacaktır.

İşbu paragraf, X'uncü maddenin değişikliklere ilişkin hükümlerini aşındırmaya yönelik olarak kullanılmayacaktır.

3. Olağanüstü durumlarda, Bakanlar Konferansı bir üyeye işbu Anlaşma veya Çok Taraflı Ticaret Anlaşmalarından biri uyarınca verilen bir yükümlülüğe aykırılık kararı alabilir, ancak bu tür bir karar, işbu paragrafta aksine bir hüküm yer almadığı takdirde, üyelerin $\frac{3}{4}$ 'ünün⁴ oyu ile alınacaktır.

(a) İşbu Anlaşma ile ilgili aykırılık kararı verilmesine yönelik talepler, konsensüsle karar alınması yöntemine uygun olarak Bakanlar Konferansı'nın dikkatine sunulacaktır. Bakanlar Konferansı, bu talebi incelemek için 90 günü aşmayacak bir süre belirleyecektir. Bu süre zarfında konsensüse ulaşamadığı takdirde, aykırılık kararı üyelerin $\frac{3}{4}$ 'ünün oyu ile alınacaktır.

(b) Ek 1A, 1B veya 1C'de yer alan Çok Taraflı Ticaret Anlaşmaları ve ekleri ile ilgili aykırılık kararı talebi, Mal Ticareti Konseyi, Hizmet Ticareti Konseyi veya TRIPS Konseyi'ne ilgileri nedeniyle ve 90 günü aşmayacak bir süre zarfında incelenmek üzere sunulacaktır. Bu sürenin sonunda, ilgili Konsey Bakanlar Konferansı'na rapor verecektir.

4. Bakanlar Konferansı'nın aykırılık ile ilgili kararı, bu kararı gerektiren olağanüstü durumu, aykırılığın şartlarını ve sona ereceği tarihi belirtecektir. Bir yılı aşan aykırılık kararları, verildikleri tarihten en fazla bir yıl sonra ve müteakiben, sona erişlerine kadar her yıl gözden geçirilecektir. Her gözden geçirmede, Bakanlar Konferansı aykırılığı gerektiren durumun hâlâ geçerli olup olmadığını ve aykırılığın şartlarının yerine getirilip getirilmediğini inceleyecektir. Bu yıllık incelemeye dayanarak, Bakanlar Konferansı aykırılık kararının süresini uzatabilir, şartlarını değiştirebilir veya kararı sona erdirebilir.

5. Çoklu Ticaret Anlaşması uyarınca alınmış olan yorum ve aykırılık dahil kararlar, ilgili Anlaşma hükümlerine tabi olacaktır.

Madde X **Tadiller**

1. DTÖ'nün herhangi bir üyesi, işbu Anlaşmanın veya Ek 1'de yer alan Çok Taraflı Ticaret Anlaşmalarından birinin hükümlerini tadil eden bir teklifi Bakanlar Konferansı'na sunabilir. Madde IV'ün Sıncı paragrafında sıralanan Konseyler de, Ek 1'de yer alıp tatbikini

³ Anlaşmazlıkların Halli Organı olarak toplandığında, Genel Konseyin kararları münhasıran Anlaşmazlıkların Halline İlişkin Mutabakatın 2. Maddesinin 4. paragrafı hükümlerine uygun olarak alınacaktır.

⁴ Bir üyenin zamanında yerine getiremediği, geçiş süresi veya kademeli tatbik ile ilgili yükümlülükleri için ek süre talepleri konusundaki karar konsensüsle alınacaktır.

denetlemekten sorumlu oldukları Çok Taraflı Ticaret Anlaşmalarının tadil edilmesini Bakanlar Konferansı'na teklif edebilirler. Bakanlar Konferansı daha uzun bir süre tespit etmezse, tadil teklifinin Bakanlar Konferansı'na resmen sunulduğu tarihten itibaren 90 günlük süre zarfında, Bakanlar Konferansı'nın tadil teklifinin kabul için üyelere sunulması kararı konsensüsle alınacaktır. 2, 5 veya 6'ncı paragrafların hükümleri geçerli değilse, sözkonusu karar 3 veya 4'üncü paragrafların hükümlerinin uygulanıp uygulanmayacağını belirtecektir. Konsensüs sağlanabildiği takdirde, Bakanlar Konferansı sözkonusu tadil teklifini anında kabul için üyelere sunacaktır. Belirlenen süre zarfında Bakanlar Konferansı'nın bir toplantısında konsensüs sağlanamadığı takdirde, Bakanlar Konferansı, üyelerinin 2/3 oyu ile sözkonusu tadil teklifini kabul için üyelere sunup sunmamayı kararlaştıracaktır. 2, 5 ve 6'ncü paragraflarda öngörülen durumlar ile Bakanlar Konferansı'nın 3/4 oy çokluğuyla 4'üncü paragrafın hükümlerinin uygulanmasını kararlaştırdığı durumlar hariç, tadil teklifine 3'üncü paragrafın hükümleri uygulanacaktır.

2. İşbu Maddenin ve aşağıda sıralanan Maddelerin hükümlerinin tadilleri ancak tüm üyeler tarafından kabul edildikleri takdirde yürürlüğe gireceklerdir:

İşbu Anlaşmanın Madde IX'u;
GATT 1994'ün Madde I ve II'si;
GATS'ın Madde II:1'i;
TRIPS Anlaşmasının 4'üncü Maddesi.

3. 2 ve 6'ncü paragraflardakiler hariç, işbu Anlaşmanın, veya Ek 1A ve 1C'de yer alan Çok Taraflı Ticaret Anlaşmalarının hükümlerinin üyelerin hak ve yükümlülüklerini etkileyen tadilleri, bunları kabul eden üyeler için üyelerin 2/3 tarafından kabul edildikten sonra, müteakiben de, diğer üyeler için değişikliği kabul ettikçe yürürlüğe girecektir. Bu paragraf uyarınca yürürlüğe giren bir tadili, Bakanlar Konferansı tarafından tespit edilen süre zarfında kabul etmeyen üyenin DTÖ'den çekilme veya Bakanlar Konferansı'nın mutabakatı ile Örgütte kalma hakkına sahip olacağı, üyelerin 3/4 çoğunluğu ile Bakanlar Konferansı tarafından kararlaştırılabilir.

4. 2 ve 6'ncü paragraftakiler hariç, işbu Anlaşmada ve Ek 1A ve 1C'de yer alan Çok Taraflı Ticaret Anlaşmalarında yapılacak ve üyelerin hak ve yükümlülüklerini etkilemeyecek hüviyette olan değişiklikler, üyelerin 2/3'ü tarafından kabul edildikten sonra tüm üyeler için yürürlüğe gireceklerdir.

5. Yukarıdaki 2'nci paragrafta öngörülen durumlar dışında, GATS'ın I,II ve III'üncü Bölümleri ile ilgili eklerine yapılacak değişiklikler, kabul eden üyeler için sözkonusu değişiklikler üyelerin 2/3'ü tarafından kabul edildikten sonra, diğerleri için de tadili kabul ettikçe yürürlüğe girer. Bakanlar Konferansı, üyelerinin 3/4 çoğunluğu ile yukarıdaki hüküm uyarınca yürürlüğe giren tadillerin niteliğinin, bunları Bakanlar Konferansı tarafından belirlenen süre zarfında kabul etmeyen üyelerin DTÖ'den çekilmek veya Bakanlar Konferansı'nın izni ile kalmak hakkına sahip olmasını gerektirecek hüviyette olduğunu kararlaştırabilir. GATS'ın IV, V ve VI'ncü Bölümleri ile ilgili eklerinde yapılacak değişiklikler üyelerin 2/3'ü tarafından kabul edildikten sonra tüm üyeler için yürürlüğe girecektir.

6. İşbu Maddenin diğer hükümlerine rağmen, TRIPS Anlaşmasının 71'inci Maddesinin 2'nci paragrafının şartlarına uygun olarak bu Anlaşmaya getirilecek tadiller herhangi bir ilave resmi işlem olmaksızın Bakanlar Konferansı tarafından kabul edilebilirler.

7. İşbu Anlaşmaya veya Ek 1'de yer alan bir Çok Taraflı Ticaret Anlaşmasına yapılacak değişikliğe taraf olan bir üye, Bakanlar Konferansı tarafından öngörülen kabul süresi içinde DTÖ Genel Müdürü'ne kabul belgesini sunacaktır.

8. DTÖ'nün herhangi bir üyesi Ek 2 ve 3'de yer alan Çok Taraflı Ticaret Anlaşmalarının hükümlerinin tadilini Bakanlar Konferansına teklif edebilir. Ek 2'deki Çok Taraflı Ticaret Anlaşmalarının tadilini onaylama kararları konsensüsle alınacak ve bu tadiller Bakanlar Konferansı tarafından onaylandıktan sonra bütün üyeler için yürürlüğe girecektir. Ek 3'deki Çok Taraflı Ticaret Anlaşması'nı tadil etme kararları Bakanlar Konferansı tarafından onaylandıktan sonra tüm üyeler için yürürlüğe girecektir.

9. Bir ticaret anlaşmasına taraf ülkelerin talebi üzerine Bakanlar Konferansı, münhasıran konsensüsle olmak üzere, bu anlaşmayı Ek 4'e eklemeyi kararlaştırabilir. Çoklu Ticaret Anlaşmasına taraf üyelerin talebi üzerine, Bakanlar Konferansı bu Anlaşmayı Ek 4'ten çıkarmayı kararlaştırabilir.

10. Çoklu Ticaret Anlaşmasına yapılacak tadiller, o Anlaşmanın hükümlerine göre yapılacaktır.

Madde XI ***Asli Üyelik***

1. İşbu Anlaşmayı, ve Çok Taraflı Ticaret Anlaşmalarını kabul eden ve kendileri için GATT 1994'e Taviz ve Yükümlülük Listeleri ve GATS'a Müşahhas Yükümlülük Listeleri eklenmiş bulunan, işbu Anlaşma yürürlüğe girdiği tarihte GATT 1947'nin Akit Tarafları ve Avrupa Toplulukları, DTÖ'nün asli üyeleri olacaklardır.

2. Birleşmiş Milletler tarafından en az gelişmiş ülke olarak tanınan ülkeler, sadece kendi kalkınma, mali ve ticari ihtiyaçları veya idari ve yapısal kapasiteleri ile bağdaşan yükümlülük ve tavizler üstleneceklerdir.

Madde XII ***Katılma***

1. Herhangi bir devlet veya dış ticaret ilişkilerinin ve işbu Anlaşma ile Çok Taraflı Ticaret Anlaşmaları'nın kapsamına giren konuların yürütülmesinde tam muhtariyete sahip müstakil gümrük sahası, kendisi ile DTÖ arasında üzerinde mutabık kalınacak şartlarla işbu Anlaşmaya katılabilecektir. Bu katılma, işbu Anlaşma ve ekindeki Çok Taraflı Ticaret Anlaşmaları için geçerli olacaktır.

2. Katılma konusundaki kararlar Bakanlar Konferansı tarafından alınacaktır. Katılma şartları ile ilgili anlaşma, Bakanlar Konferansı tarafından DTÖ üyelerinin 2/3 oyu ile onaylanacaktır.

3. Çoklu Ticaret Anlaşmalarına katılma, ilgili Anlaşmanın hükümlerine göre yapılacaktır.

Madde XIII

Çok Taraflı Anlaşmaların Bazı Üyeler Arasında Uygulanmaması

1. İşbu Anlaşma ve Ek I ile 2'deki Çok Taraflı Ticaret Anlaşmaları herhangi bir üye ile diğer üyeler arasında, bu üyelerden biri Anlaşmaya taraf olduğunda diğeri rıza göstermezse, uygulanmayacaktır.

2. Birinci paragrafın GATT 1947'ye Akit Taraf olan DTÖ'nün asli üyeleri arasında uygulanabilmesi için, o Anlaşmanın XXXV'inci Maddesinin bu üyeler arasında öne sürülmüş ve işbu Anlaşma yürürlüğe girdiği tarihte aralarında tatbik edilmiş olması gerekmektedir.

3. Birinci paragraf, bir üye ve Madde XII uyarınca taraf olan bir diğer üye arasında sadece Anlaşmanın tatbikine razı olmayan üyenin, taraf olma şartlarını içeren anlaşma Bakanlar Konferansı tarafından onaylanmadan önce Konferansa bilgi vermesi halinde uygulanabilir.

4. Bakanlar Konferansı, işbu Maddenin muayyen durumlarda tatbikini bir üyenin isteği üzerine gözden geçirebilir ve uygun göreceği tavsiyelerde bulunabilir.

5. Bir Çoklu Ticaret Anlaşmasının bazı taraflar arasında uygulanmaması durumu, ilgili Anlaşma hükümlerine göre gerçekleşecektir.

Madde XIV

Kabul, Yürürlüğe Giriş ve Tevdi

1. İşbu Anlaşma, Madde XI uyarınca DTÖ'nün asli üyeleri arasında yer almaya hak kazanan GATT 1947 Akit Tarafları ve Avrupa Toplulukları'nın, imza veya başka yolla kabulüne açıktır. Kabul, işbu Anlaşma ve ekindeki Çok Taraflı Ticaret Anlaşmaları için geçerli olacaktır. İşbu Anlaşma ve ekindeki Çok Taraflı Ticaret Anlaşmaları Uruguay Round Çok Taraflı Ticaret Müzakereleri'nin Neticelerini İçeren Nihai Senedin 3'üncü paragrafı uyarınca Bakanlar tarafından tespit edilen tarihte yürürlüğe girecek ve Bakanlar tarafından aksine bir karar alınmadığı takdirde, bu tarihten itibaren iki yıl boyunca imzaya açık kalacaktır. İşbu Anlaşma yürürlüğe girdikten sonra yapılacak kabuller, yapıldıkları tarihten 30 gün sonra yürürlüğe girecektir.

2. İşbu Anlaşmayı yürürlüğe girdiği tarihten sonra kabul eden ülke, Çok Taraflı Ticaret Anlaşmaları'nda yer alan ve Anlaşma yürürlüğe girdikten sonra muayyen bir süre içinde tatbik edilecek taviz ve yükümlülükleri, Anlaşmayı yürürlüğe girdiği tarihte kabul etmiş gibi uygulayacaktır.

3. İşbu Anlaşma yürürlüğe girinceye kadar, metni ve Çok Taraflı Ticaret Anlaşmaları 1947 GATT AKİT TARAFLARI Genel Müdürlüğüne tevdi edilecektir. Genel

Müdür bu Anlaşmanın ve Çok Taraflı Ticaret Anlaşmaları'nın onaylanmış bir nüshasını ve her bir kabulün bir bildirimini, işbu Anlaşmayı kabul etmiş bulunan hükümet ve Avrupa Toplulukları'na sunacaktır. İşbu Anlaşma ve Çok Taraflı Ticaret Anlaşmaları, ve bunlara getirilecek tadiller Anlaşma yürürlüğe girdiğinde DTÖ Genel Müdürü tarafından muhafaza edilecektir.

4. Bir Çoklu Ticaret Anlaşmasının kabul ve yürürlüğe girişi, bu Anlaşmada yer alan hükümlerle belirlenecektir. Bu tür Anlaşmalar, yürürlüğe girdiklerinde GATT 1947 AKİT TARAFLARI Genel Müdürü tarafından muhafaza edilecektir.

Madde XV ***Çekilme***

1. Herhangi bir üye Anlaşmadan çekilebilir. Çekilme, gerek bu Anlaşma, gerek Çok Taraflı Ticaret Anlaşmaları için geçerli olacak ve DTÖ Genel Müdürüne çekilme bildirimini yazılı olarak verildikten altı ay sonra yürürlüğe girecektir.
2. Çoklu Ticaret Anlaşmasından çekilme, o anlaşmada yer alan hükümlere göre belirlenir.

Madde XVI ***Çeşitli Hükümler***

1. İşbu Anlaşma ve Çok Taraflı Ticaret Anlaşmaları'nda belirtilen haller hariç, DTÖ GATT 1947 AKİT TARAFLARININ ve GATT 1947 çerçevesinde kurulan organların karar, usûl ve adetlerini takip edecektir.
2. İmkan nispetinde, GATT 1947'nin Sekreteryası DTÖ'nün de Sekreteryası olacak ve GATT 1947 AKİT TARAFLARININ Genel Müdürü, işbu Anlaşmanın VI'ncı Maddesi uyarınca Bakanlar Konferansı bir atama yapıncaya kadar DTÖ Genel Müdürü görevini yerine getirecektir.
3. İşbu Anlaşmanın herhangi bir hükmü ile Çok Taraflı Ticaret Anlaşmalarından birinin hükümleri arasında bir ihtilaf meydana geldiği takdirde, işbu Anlaşmanın hükümleri sözkonusu ihtilaf açısından üstünlüğe sahip olacaktır.
4. Her bir üye, kanun, yönetmelik ve idari usûllerinin, Anlaşmada yer alan yükümlülüklerine uygun olmasını sağlayacaktır.
5. İşbu Anlaşmanın herhangi bir hükmüne çekince konamaz. Çok Taraflı Ticaret Anlaşmalarına çekinceler ancak bu Anlaşmalarda öngörüldüğü ölçüde konabilecektir. Çoklu Ticaret Anlaşması'na çekinceler, o Anlaşmanın hükümlerinde belirlenir.

6. İşbu Anlaşma, Birleşmiş Milletler Yasası'nın 102'nci Maddesi uyarınca kaydedilecektir.

Marakeş'te onbeş Nisan bindokuzyüzdoksandört günü, her biri aynı ölçüde geçerli olmak üzere İngilizce, Fransızca ve İspanyolca dillerinde yapılmıştır.

Açıklayıcı Notları:

"Ülke" veya "ülkeler" bu Anlaşmada ve Çok Taraflı Ticaret Anlaşmaları'nda, DTÖ'ne taraf müstakil gümrük sahalarını da kapsayacak şekilde kullanılmıştır.

İşbu Anlaşma veya Çok Taraflı Ticaret Anlaşmalarında "milli" kelimesi kullanıldığında, aksine bir ifade olmadığı takdirde, DTÖ'ne taraf müstakil gümrük sahalarını da kapsayacaktır.

EKLER LİSTESİ

EK 1

EK 1A: Mal Ticaretinde Çok Taraflı Anlaşmalar

Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması 1994

Tarım Anlaşması

Bitki ve Hayvan Sağlığı Önlemleri Uygulama Anlaşması

Tekstil ve Giyim Anlaşması

Ticarette Teknik Engeller Anlaşması

Ticaretle Bağlantılı Yatırım Tedbirleri Anlaşması

Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması 1994'ün VI'ncı

Maddesinin Tatbikine İlişkin Anlaşma

Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması 1994'ün VII'nci

Maddesinin Tatbikine İlişkin Anlaşma

Sevki öncesi İnceleme Anlaşması

Menşe Kuralları Anlaşması

İthalat Lisansları Anlaşması

Sübvansiyonlar ve Telafi Edici Tedbirler Anlaşması

Koruma Tedbirleri Anlaşması

Ek 1B: Hizmet Ticareti Genel Anlaşması ve Ekleri

Ek 1C: Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Hakları Anlaşması

EK 2

Anlaşmazlıkların Halli Kural ve Yöntemleri Hakkındaki Mutabakat Metni

EK 3

Ticaret Politikalarını Gözden Geçirme Mekanizması

EK 4

Çoklu Ticaret Anlaşmaları

Sivil Uçak Ticareti Anlaşması

Devlet Ahımları Anlaşması

Uluslararası Süt Ürünleri Anlaşması

Uluslararası Sığır Eti Anlaşması